

ALBERT CARACO

A KÁOSZ BREVIÁRIUMA

Albert Caraco

A káosz breviáriuma

Qadmon Kiadó
Budapest, 2012

A fordítás alapjául szolgáló kiadás
Albert Caraco: *Bréviaire du chaos*
Lausanne, 1982, Éditions L'Age d'Homme

© Éditions L'Age d'Homme, 1999

Fordította Ádám Péter

Szerkesztette és a jegyzeteket írta Csáki Márton

Minden jog fenntartva. Bármilyen másolás,
sokszorosítás, illetve adatfeldolgozó rendszerben való tárolás a
kiadó előzetes írásbeli hozzájárulásához van kötve.

© QADMON Kiadó, 2012
Hungarian translation © Ádám Péter, 2011

ISBN 978 963 88490 2 1

Az embert úgy találja telibe a halál, mint nyílvesző a céltáblát, és sohase hibázza el; a halál nekünk az egyetlen bizonyosság, soha, egyetlen pillanatra sem felejthetjük el, hogy meghalunk, mindegy, hogy mikor, és az is mindegy, hogy hol és hogyan. Mert az öröklét – abszurditás, élet és örökkévalóság összeegyeztethetetlen fogalmak, mindegyikünknek a halál a végső pihenő, élet és halál nem választható el egymástól, aki mást akar, lehetetlent akar, és csak a nagy semmi lesz a jutalma, más nem. De mi nem áztatjuk magunkat üres szavakkal, készségesen beletörődünk az elmúlásba, és erre büszkéek is vagyunk, nem saját elhatározásunkból jötünk világra, és boldogan vesszük tudomásul, hogy semmilyen módon nem éljük túl ezt az emlékekkel és fájdalommal, kétes értékű és keserű örömeikkel teli életet, amit nem is annyira ajándékba kaptunk, mint inkább ránk lett erőszakolva. Mindennek az sem cáfolata, hogy létezik boldogság is. A boldogság egyedi eset, mi azonban csak a faj törvényeit tartjuk szem előtt, csakis ezekből a törvényekből indulunk ki, csakis ezeken töprengünk, ezekben ásunk egyre mélyebbre, megvetésünkkel sújtva a csodavárókat, és nem kérünk a mennyei boldogságból: beérjük a magától értetődő bizonyossággal, hogy ez a mi kiválóságunk itt fog véget érni, és nem máshol.

Mindannyian magányosan halunk meg, és egész lényünkkel – a legtöbb ember képtelen elfogadni ezt az igazságot, az emberek java része csak átalussza az életet, és rettegve várja az ébredés, vagyis a halál pillanatát. A halálra való felkészülés egyik módja az egyedüllét, de ezt az átlag sohasem lesz hajlandó belátni, holott másképpen lehetetlenség eljutni a kíméletlen őszinteségig, mert az őszinteség a magány jutalma; ezért ha fel kellene osztanunk az embereket, három nagy csoportra oszthatnánk őket: az alvajárókra, ők vannak a legtöbben; az érzékenyekre és megfontoltakra, akik egyszerre két síkon élnek, és mivel tisztán látják, mire van szükségük, keresik-kutatják is azt minden erejükkel, de képtelenek megtalálni; végül az átszellemültekre, akik kétszer jönnek világra; ők egyenes derékkal masíroznak a halálba, annak biztos tudatában, hogy egyedül fognak meghalni, és egész lényükkel, hacsak – ezzel is kifejezve a vak véletlen iránti mély megvetésüket – váratlanul meg nem választják, hogy mikor, hol és hogyan akarnak elmúlni. Az alvajárók – bálványimádók; az érzékenyek és megfontoltak – hívők; a kétszer születő átszellemültek pedig azt imádják saját lelkükben, amit az első csoport képtelen elképzelni, és amit a második csoport felfogni képtelen, mivel ők, az átszellemültek, a szó szoros értelmében emberek, és mint olyanok, sohasem fogják keresni, amit már megszereztek, és sohasem fogják imádni sem, hiszen az azonos önmagukkal.

A nagyvárosok, amelyekben élünk, megannyi iskolái a halálnak, mivel nem emberi léptékre szabták őket. Kaotikusan elhelyezett épületeivel mindegyik a zaj meg a bűz melegágya, mindegyikben milliószámra zsúfolódunk össze, már azt is elfelejtve, amiért élni érdemes. Orvosolhatatlan nyomorúságunkban – ha akarjuk, ha nem – ott tévelygünk az abszurd labirintusában, ahonnét csak holtan juthatunk ki, mert egy a sorsunk: az örök szaporodás, amelynek egyetlen célja, hogy mi is ottvesszünk a megszámlálhatatlan sokaságban. Ahányszor fordul egyet a kerék, a nagyvárosok, amelyekben élünk, lépnek egyet, észrevétlenül araszolnak egymás felé, míg egymásba nem olvadnak: így haladnak a bűzben meg a zajban az egyetemes káosz felé. Ahányszor fordul egyet a kerék, emelkednek a telekárak, és a még érintetlen térségeket mohón elnyelő labirintusban a haszon reményében történő befektetés nap nap után százával húzza fel a falakat. Mert a pénznek dolgoznia, a városoknak pedig, amelyekben élünk, fejlődniük kell, és méltán elvárható, hogy minden nemzedékkel megduplázódjon a házak magassága, még akkor is, ha csupán minden második napon jön víz a csapból. Az építési vállalkozók persze nagyon is vigyáznak, hogy semmiképpen ne kelljen osztozniuk ebben a nekünk szánt sorsban: ők vidéken élik életüket.

A világ ugyanolyan zárt lett, mint amilyen zárt volt a nagy felfedezések előtt, az 1914-es év valójában a második közcépkor kezdete, és mostanra – ahogy a gnosztikusok mondják – a faj börtönébe, valami véges univerzumba kerültünk, ahonnan soha nem fogunk tudni szabadulni. Vége annak a hurraóptimizmusnak, amely négy évszázadon át annyi sok európainak volt sajátja, a Végzet visszatér a Történelemben, és hirtelen mi is rádöbbenünk, hogy nem tudjuk, mi vár ránk az út végén, és miért éppen az történik velünk, ami történik; apáink még bíztak a korlátlan fejlődésben, az egyre emberibb életben, ez a bizalom azonban mára szertefoszlott: mi már csak körben forgunk, és már arra is képtelenek vagyunk, hogy átgondoljuk cselekedeteinket. Mindez annyit jelent, hogy cselekedeteink túlnőttek rajtunk, és hogy az ember immár képtelen megérteni az általa átalakított világot, mi már – sokkal inkább, mint valaha – a halál árnyékában építkezünk, a sok pompának és ragyogásnak a halál az egyetlen örököse; közeledik a lelepleződés órája, az óra, amikor a hagyományaink – egyik a másik után – megannyi ruhadarabként hullnak le rólunk, mi pedig ott várjuk pucéran – kívül ruhátlanul, belül üresen – az utolsó ítéletet, lábunk előtt az ásító mélységgel és a káosszal fejük felett.

Az ember egyszerre szabad és gúzsba kötött, szabadabb, mint kívánná, és sokkal inkább gúzsba van kötve, mintsem gondolná, annál is inkább, mivel a halandók túlnyomó többsége alvajáró, a rendnek pedig soha nem érdeke, hogy mély álmukból felébressze őket, mert akkor lehetetlen volna hatalmat gyakorolni rajtuk. A rend nem emberbarát, csak az emberek irányítására törekszik, és csak ritkán arra, hogy civilizálja, és még ritkábban arra, hogy humanizálja őket. Minthogy a rendszer minden, csak nem csálthatatlan, háborúnak kell majd egy napon kijavítania a hibáit, és mivel a rend egymás után gerjeszti a háborúkat, mindig a háború felé megyünk, jövő és háború elválaszthatatlan egymástól. Ez az egyetlen bizonyosság: mindennek a halál adja meg az igazi jelentését, az ember pedig, ahogyan minden nép is, a megsemmisüléssel szembenézõ porszem; a Történelem nyers indulat a maga megszámlálhatatlanul sok áldozatával, a világ, amelyben élünk, a Semmivel bélelt Pokol, ahol az önmaga megismerését elutasító ember – akárcsak a gyakran túlnépesedõ állatfajok, mint például a sáskák vagy a patkányok – inkább önmagát áldozza fel, abban a hitben, hogy még mindig jobb nagytömegben elpusztulni, mint végre elgondolkodni azon, milyen is a világ, amelyben él.

A fiatalságnak nincs jövője, nem csoda, hogy az egyetemeken olyan nagy az elégedetlenség; a fiatalságnak igaza van, mindent elhibáztunk, és már készülődünk az újabb háborúra. Rend és háború elválaszthatatlan egymástól, ezt a mi morálunk is nagyon jól látja, csak fel kell ütni a nagy moralisták műveit: ez az egyetlen bizonyosság, az örök béke állapota elképzelhetetlen, a rend úgyszemint tudná soha elfogadni. Az ifjúság nagyon is átlátta, mi is ez a szoros viszony, megértette, hogy az értékeink össze vannak láncolva az ő balsorsával, és e felismerés előtt immár nem tud szemet hunyni. De van itt egy nagy paradoxon, nevezetesen, hogy bármennyire igaza van is a fiatalságnak ebben az egyformaság fenyegette világban, még sincs igaza, mivel a különböző népek korántsem kortársai egymásnak, bőven akad ugyanis még nemzet a földkerekségen, amelynek fiatalsága kész az áldozatra. Csakugyan elhiszik a fiatalok, hogy elég békét hirdetni a világnak ahhoz, hogy a világ hallgasson is ránk? Mi már itt vagyunk a Pokol fenekén, és csak a között választhatunk, hogy a kínok kínját elszenvedő kárhozottak legyünk-e, vagy az előbbiekre gyötrelmes kínokat zúdító ördögök.